

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

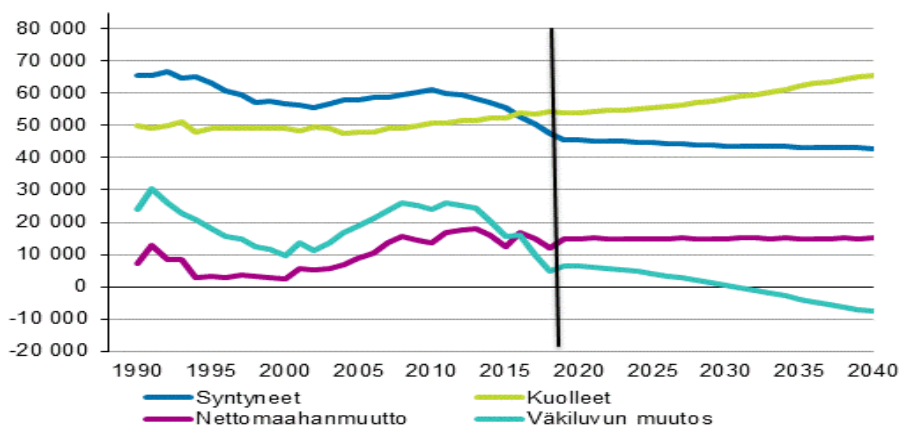
Muuttoliikkeen taloudelliset vaikutukset O 28/2021 vp

Sisäministeriö esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmassa linjattiin, että *laaditaan riippumaton selvitys maahanmuuton kustannuksista ja vaikutuksista yhteiskunnassamme, joka mahdollistaa tosiasioihin pohjautuvan keskustelun ja paremman kotouttamispolitiikan sekä päätöksenteon*. STM:n vuonna 2017 julkaisema raportti *Mitä tiedämme maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista? – Selvitys maahanmuuton taloudellisten vaikutusten kokonaisuudesta* pohjautuu olemassa olevaan tutkimustietoon sekä tilastoihin maahanmuutosta Suomessa. Selvityksessä todetaan tutkimustiedon osoittavan, että maahanmuuton taloudelliset vaikutukset ovat äärimmäisen kompleksinen kokonaisuus. Sisäministeriön muistio muuttoliikkeen taloudellisista vaikutuksista pohjautuu STM:n laatimaan selvitykseen ja muihin julkisiin lähteisiin. Oma tutkimusta aihepiiriin liittyen SM:ssä ei ole tehty.

Tausta: Maahanmuutto Suomeen

Suomi on perinteisesti ollut maastamuuttomaa ja vasta 1990-luvulta eteenpäin Suomeen on saapunut maahanmuuttajia suuremmassa mittakaavassa. Viimeisen kahden vuosikymmenen aikana

ulkomaalaistaustaisten määrä on kasvanut tasaisesti. Tilastokeskuksen tilastoista selviää, että nettomaahanmuutto Suomeen on ollut 2010-luvulla 12 000–18 000 henkeä vuosittain.

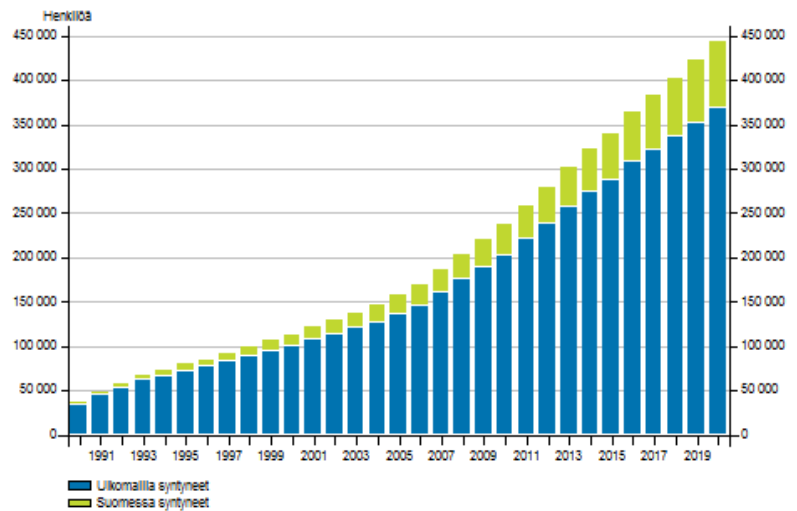
Eniten nettomaahanmuuttoa on tullut Euroopan maista. (Kuva: Tilastokeskus: Syntyneet, kuolleet, nettomaahanmuutto ja väkiluvun muutos 1990–2018 ja ennuste 2019–2040)

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 ulkomaalaisia oli Suomessa 444 000. Heistä ensimmäisen polven ulkomaalaistaustaisia oli noin 367 000 (83 %) ja toisen polven n. 76 600 (17 %). Ulkomaalaistaustaisia ovat ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. (Kuva: Tilastokeskus: Ulkomaalaistaustaiset)

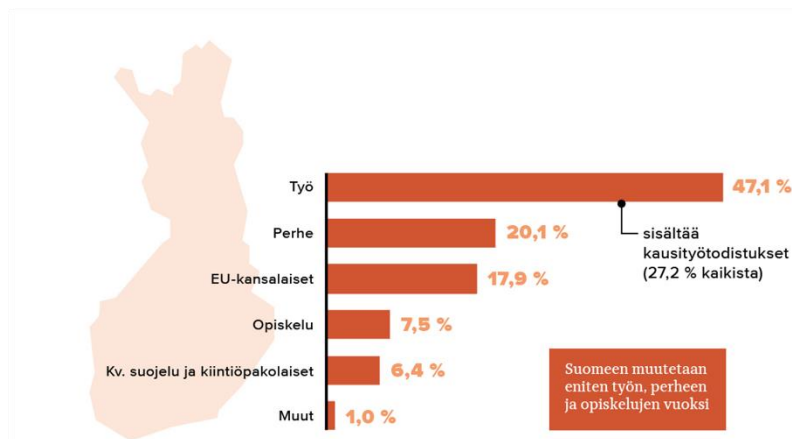
VATT:n vuonna 2014 julkaistun tutkimuksen mukaan vuosina 1973–2012

Suomeen on muuttanut 40 742 pakolaista (ml. myöhemmät perheen yhdistämiset ja oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat). Osa heistä on sittemmin muuttanut pois tai kuollut, joten 2010-luvun alkupuolella alle kuudennes maahanmuuttajista oli Suomessa pakolaisuuden tai suojelun tarpeen takia. Sarvimäen ja Hangartnerin taustaraportissa talouspolitiikan arviointineuvostolle: *Dealing with the Refugee Crisis: Policy Lessons from Economics and Political Science (2017)* todetaan, että ennen vuotta 2015 korkeintaan 15 % Suomessa olevista maahanmuuttajista oli saapunut Suomeen kansainvälisen suojelun tarpeen perusteella tai pakolaisstatuksen saaneiden perheenjäseninä. Jos oletuksena olisi, että kolmannes vuonna 2015 saapuneista saisi oleskeluluvan, nostaisi se lukua 16-17 prosenttiin.

Väestö syntyperän ja taustamaan mukaan 1990-2020
ULKOMAALAISTAUSTAISET YHTEENSÄ

Tilastokeskus / Väestö rakenne

Maahantulon peruste vaikuttaa paitsi maassa oleskelun kestoon, myös maahanmuuttajan palvelutarpeeseen.

Maahanmuuttoviraston vuoden 2020 tilastojen mukaan työ, perhe ja opiskelu ovat yleisimpiä syitä muuttaa Suomeen. Näin oli myös vuonna 2019. Kategorioiden ero ei ole kuitenkaan selvä: työperusteiset

maahanmuuttajat haluavat usein ottaa perheensä mukaan ja toisaalta monet perhesyistä tai humanitaarisista syistä muuttavat pyrkivät löytämään työpaikan Suomesta. Työperusteisen maahanmuuton kasvaessa myös ei-työperusteinen maahanmuutto kasvaa. Lyhyellä aikavälillä perhesyistä tapahtuvan maahanmuuton vaikutus talouteen on kielteinen, jos perheeseen kuuluu lapsia tai puoliso ei työllisty Suomen työmarkkinoille. Samalla tavalla myös suomalaistaustaisen lapsen vaikutus talouteen on kielteinen, sillä lapsuuden ja nuoruuden palvelut maksavat yhteiskunnalle varovaisen arvion mukaan noin 200 000 euroa 18 ikävuoteen mennessä. Perhesyistä tapahtuva maahanmuutto onkin ymmärrettävä ennen kaikkea inhimillisenä ilmiönä.

Maahanmuuton vaikutukset ja vaikuttavuus

STM:n maahanmuuton taloudellisia vaikutuksia koskevassa selvityksessä todetaan, että maahanmuuton taloudellisten vaikutusten arviointi on erittäin vaikeaa, sillä mallit ovat herkkiä valituille parametreille ja tehdyille oletuksille. Taloustietelijöiden keskuudessa vallitsee lähes konsensus siitä, että kohdamaa hyötyy korkeasti koulutettujen osaajien työperusteisesta maahanmuutosta. Enemmistö taloustieteilijöistä pitää myös matalasti koulutettujen työperusteista maahanmuuttoa taloudellisesti kannattavana. Kansainvälisten tutkimusten ja arviointien perusteella maahanmuuton vaikutukset julkistaloudelle ovat kuitenkin pienet. Myös Suomeen kohdistuvan maahanmuuton suorat julkistaloudelliset vaikutukset ovat tähän mennessä olleet todennäköisesti pieniä, mutta negatiivisempia kuin OECD-maissa keskimäärin (OECD: *International Migration Outlook 2013*). VTV:n vuonna 2019 tuottaman katsauksen mukaan *Maahanmuuton julkistaloudellisia vaikutuksia voidaan hallita* mm. kustannustehokkailla prosesseilla ja oikea-aikaisilla palveluilla sekä edistämällä maahanmuuttajien työllistymistä.

Muuttoliike pohjautuu ihmisten ja yhteiskunnan moninaisille tarpeille. Suomen maahanmuuttohallinto on viime vuosien kuluessa joutunut vastaamaan monenlaisiin toimintaympäristön muutoksiin. Maahanmuuttohallinnon prosesseja ja lainsäädäntöä kehitetään jatkuvasti mm. sujuvamman käsittelyn ja paremman kustannustehokkuuden edistämiseksi. SM:ssä käynnissä olevassa Tulevaisuuden Maahanmuuttovirasto ja maahanmuuttohallinnon toiminnan vaikuttavuus -hankkeessa tarkastellaan yhtäältä globaaleja muuttoliiketrendejä ja toisaalta Suomen tarpeita ja odotuksia Suomeen kohdistuvalle maahanmuutolle. Hankkeessa selvitetään lisäksi maahanmuuttohallinnon tuottavuutta ja vaikuttavuutta, sitä, millaista yhteiskunnallista vaikuttavuutta maahanmuuttohallinto tuottaa ja miten tätä vaikuttavuuden mittaamista voitaisiin kehittää. Yhteiskunnallisten tarpeiden konkretisointi maahanmuuttohallinnon toiminnan näkökulmasta on yksi keskeisistä kysymyksistä.

Muuttoliikkeen EU- ja ulkosuhderahoitus

Rahoitusohjelmakauden 2021-2027 sisäasioiden EU-rahoitusvälineillä tuetaan kaikkia maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan keskeisiä osa-alueita ja siten osaltaan myös EU:n yhtenäisen ja laajan maahanmuutto- ja turvapaikkakokonaisuuden aikaansaamista ja yhteisten politiikkatoimien täytäntöönpanoa mukaan lukien ulkorajavalvonnan tehostamisen. Turvapaikka- ja maahanmuuttorahastosta vahvistetaan yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää, tuetaan laillista maahanmuuttoa sekä alkuvaiheen kotoutumistoimia ja ehkäistään laitonta maahanmuuttoa toimivin paluujärjestelmin sekä edistämällä yhteistyötä kolmansien maiden kanssa. Sisäisen turvallisuuden rahaston tavoitteena on vahvistaa turvallisuuden korkeaa tasoa Euroopan unionissa, etenkin torjumalla terrorismia ja radikalisoitumista, vakavaa ja järjestäytyntä rikollisuutta sekä kyberrikollisuutta. Rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälineen avulla edistetään laillisia rajanylityksiä, estetään laitonta maahanmuuttoa ja rajat ylittävää rikollisuutta sekä hallinnoidaan tehokkaasti muuttovirtoja. Niin ikään rahoitusvälineellä tuetaan yhteistä viisumipolitiikkaa.

Unionin rahoituskehiksestä saavutetun sovun mukaisesti sisäasioiden EU-rahoitusvälineisiin ohjataan aiempaa selvästi enemmän resursseja. Taustalla ovat tunnistetut tarpeet ja haasteet päättyvällä rahoitusohjelmakaudella. Sisäasioiden rahoitus lähes kaksinkertaistuu noin 21 miljardiin euroon (vuoden 2018 kiinteinä hintoina) verrattuna päättyvän rahoitusohjelmakauden 2014-2020 toteumaan. Jäsenvaltiokohtaisia saantoja ei ole vielä vahvistettu, mutta Suomen osuuksien ennakoidaan kasvavan

suhteessa yleiseen resurssien kasvuun. EU-rahoitusta pyritään hyödyntämään täysimääräisesti rahastojen toimialoilla

EU:n ulkosuhderahoituksen rakenteita on uudistettu rahoituskaudelle 2021-2027. Aiemmin usealle eri rahoitusinstrumentille hajaantunut ulkosuhderahoitusjärjestelmä on nyt aikaisempaa yhtenäisempi uuden Global Europe/NDICI-välineen myötä, jolle on varattu noin 71 miljardin euron määrärahat. Muuttoliikerahoitus ei muodostanut viime rahoituskaudella koherenttia kokonaisuutta vaan muuttoliikkeeseen liittyviä toimia rahoitettiin aiemmin lähes kaikista ulkosuhderahoitusinstrumenteista. Jatkossa muuttoliikerahoitusta keskitetty Global Europe -välineeseen, josta alustavasti 10 prosenttia olisi kohdennettava erityisesti toimiin, joilla tuetaan muuttoliikkeen ja pakkomuuton hallintaa.